

מרחב המגורים הישראלי נאות אשלים, ראשון לציון

How to cite:

'Neot Ashalim Neighbourhood, Rishon Lezion', Laboratory for Contemporary Urban Design, Tel Aviv University, July 2011
'נאות אשלים, ראשון לציון', המעבדה לעיצוב עירוני, אוניברסיטת תל אביב, יולי 2011

מרחב המגורים הישראלי

פרויקט "מרחב המגורים הישראלי" הוקם על מנת ליצור מאגר ידע ראשוני על שכונות ישראליות, ותיקות וחדשות, כבסיס להשוואה וניתוח עתידיים. הפרויקט מציע מתודולוגיה אחידה ומקיפה, שאינה מתבססת רק על נתונים מספריים וסטטיסטיים אלא נשענת בעיקרה על ניתוח מרחבי איכותני בשילוב עם נתונים כמותיים. בכך, הפרויקט מחדש ותורם בשלוש רמות שונות: חשיפה של שכונות מגורים שאינן נמצאות על סדר היום באקדמיה או בפרקטיקה התכנונית, פיתוח מתודולוגיה למחקר השוואתי ורב תחומי של מרקמים עירוניים, וניתוח השוואתי של מרקמי המגורים שהוקמו בישראל בעשורים האחרונים.

"מרחב המגורים הישראלי" הינו פרויקט של המעבדה לעיצוב עירוני באוניברסיטת תל אביב. המעבדה עוסקת בשכלול הידע, המתודות וארגז הכלים העומדים לרשות המתכנן, האדריכל והגיאוגרף. באמצעות תהליך של פיתוח יצירתי וביקורתי, נחקרים הקשרים בין ההיבטים החברתיים והפיזיים בעיר ונבחנות אסטרטגיות ניסיוניות לקובעי מדיניות בנושאים של תכנון ועיצוב עירוני. כמסגרת תיווך בין הפרקטיקה לתיאוריה, המעבדה משמשת כמקום של ייצור והפצת ידע ומקדמת שיתופי פעולה עם רשויות, קהילות וחוקרים בתחום ההתחדשות והעיצוב העירוני.

ד"ר טלי חתוקה

המעבדה לעיצוב עירוני

החוג לגיאוגרפיה וסביבת האדם

אוניברסיטת תל אביב

דירה גדולה וחדשה, חניה צמודה ופארק ירוק עם אגם – הפנטזיה הישראלית בהתגלמותה ממומשת במערב ראשון לציון, או לחילופין: “ראשון מערב”, מושג שהפך לקלישאה שחוקה בעגה העברית, המלעיג את לקסיקון התכנון של השכונה העירונית בישראל של העידן הניאו-ליברלי. את ביקורנו בשכונה פתחנו בבוקר יום שישי בשעה שמונה וחצי, יום חמים של תחילת “החופש הגדול”. נפגשנו במרכז המסחרי, ומשם התפזרנו לזוגות: טלי ומירב יצאו לבדוק את גבולות השכונה, על רוני והילה הוטל לבחון את יחידות המגורים וג’סיקה ומיכאל התמקדו במרחב הציבורי. כמעט ולא פגשנו אנשים ברחובות או בגינות. קרוב לחמש עשרה שנה לאחר הקמת השכונה מצאנו בה מגדלים גבוהים, מאות מכוניות, שפע צמחיה ירוקה, אבל גם השמש קפחה על ראשנו. השכונה כהשתקפות של תכונות עץ האשל, על שמו היא קרויה – שורד מיומן של האקלים המדברי אך מעניק צל מוגבל ביותר. בחירת העצים בשכונה אולי התאימה לדימוי הוויזואלי שהמתכננים ומשווקי השכונה ביקשו לייצר, אך הדימוי לא עומד במבחן המעשי, ואולי זהו כל עניינו של דימוי ואולי גם של כל החיים ב”ראשון מערב”.

“ראשון לציון – עיר לכל המשפחה” מצוין על השלטים הפזורים בסביבת הפארק, ואכן הפארק הוא שיאה של הפנטזיה והחלום הישראלי. מי שלא הצליח להגיע לבית עם כלב וגינה, לפחות יסתפק בדירה ופארק עם דשא ומזרקה. יום יום, אחרי תשע שעות עבודה מחוץ לעיר ועמידה ממושכת בפקקים, ישובו בני הזוג הביתה וירדו לשחק עם ילדיהם בגינה, על הדשא ואולי גם ילמדו אותם לרכב על אופניים חדשות. יחד יתנדנדו בנדנדה, יחד יניפו עפיפון ויחד ישחקו בכדור. או שאולי לא. בכל אחת מן הכניסות הרבות לפארק הוצב שלט עם “הוראות למבקרים בגן”. אסור לשחק עם כדור, גם לא עם אופניים ויש להימנע מלשוטט עם הכלב. המטרה: לשמור על האווירה הרגועה, הנוחה והבלתי מזיקה של הפארק. בשלט אחר מצוין כי “אין להימצא בגן בין השעות 22:00 ועד השעה 06:00 שלמחרת”, ועוד מזהיר השלט “כי מפקח עירוני רשאי להרחיק מהגן כל אדם השוהה בגן בשעות האמורות”. ואכן כאן מומלץ ללכת בדרך הישר כי זוהי ראשון מערב. “אי אפשר להשוות לבנייה של שנות החמישים”, אומרת לנו ורדה ליד בית מגוריה, “היתה פה חשיבה וראייה עירונית עם חשיבות רבה לצרכים של הילדים ושל האימהות. לא כמו פעם שלא חשבו. הכל קרוב, סופר טיפת חלב, גינות קרובות, הילדים למטה, אני רגועה. אני מאוד מרוצה וממליצה”.

בפארק השומם מצאנו את מיכאל שישב וקרא ספר מתחת לאחד העצים הבודדים שהעניקו צל. בסמיכות אליו, עגלת תינוק בו שכב בנו. הוא מבקש שנדבר בשקט כדי לא להעיר את התינוק. זהו יום שישי, ואלו הם רגעי השקט היחידים שיש למיכאל. למרות שאין לו בכלל קשרים חברתיים עם השכנים הוא מספר שבפארק הוא “מטייל כמעט כל יום עם הילד. הפארק גם נוח כי דרכו חוצים את השכונה ומגיעים לכל מקום”. גם דביר בן ה-13 ששוטט עם כלבו ברחוב התזמורת – הרחוב המעגלי בשכונה, מספר שהוא יורד לפארק מידי יום כדי לשבת ולדבר עם חברים. “אני לא מסתובב מחוץ לשכונה, כי יש לי הכל פה ובעיקרון לא חסר לי כאן כלום. בזמן הלימודים נפגשים פחות כי אין זמן אבל בחופש הגדול אנחנו נשארים בפארק אפילו עד עשר וחצי בלילה”.

הכל בנאות אשלים מאורגן, מסודר, מתומרר ומשולט. הלכנו לפארק נוסף השוכן בשוליה הדרומיים של השכונה, אולי נמצא שם איזו התנגדות פרטיזנית של בני הנוער. עיצוב הפארק דומה לכל הפארקים האחרים: שבילי אקרשטיין, גבעות דשא, שיחים ירוקים עם פרחים סגולים, מעגל גלגליות, ספסלים. על הקיר האקוסטי המפריד בין השכונה לכביש הראשי שמעברה השני צויר ביד לא יצירתית במיוחד כמה כתובות גרפיטי בספרי שחור. ספה ביתית נגררה מאחד מחדרי המגורים והונחה בשולי הפארק,

אך לא נמצאו על ידה בקבוקי בירה או סיגריות. הכל נקי. מאוד נקי. כנראה שמי שרוצה לחיות את החלום, חייב להותיר את אישיותו במקום אחר או לדחוק אותה לקרן זווית עמוק בדירתו.

מחוץ לשכונה התחומה בגדר ובכבישים מהירים, ניצבת המכללה למנהל. פגשנו צעירים בשנות העשרים. אף אחד מהם אינו מכיר את השכונה. הם מגיעים ברכב וחוזרים למקום מגוריהם מחוץ לעיר. אבל ראשון מערב היא מושא חלומותיהם. "אני מחפשת בית לקנות בראשון" אמרה לנו רות (24) שלומדת כלכלה. "אני לא אעזוב את ראשון לשום מקום אחר. יש כאן הכל. הכל קרוב אליך, בתי ספר, קניות, בילוי. הייתם בסינמה סיטי?" שואלת חלי (23). גם טל (26) מרחובות המתמחה בראיית חשבון קובע, "ראשון יקרה, אבל כאן הכל טוב, יש אזורי בילוי, אנשים טובים. חד משמעית רוצה לחזור לראשון".

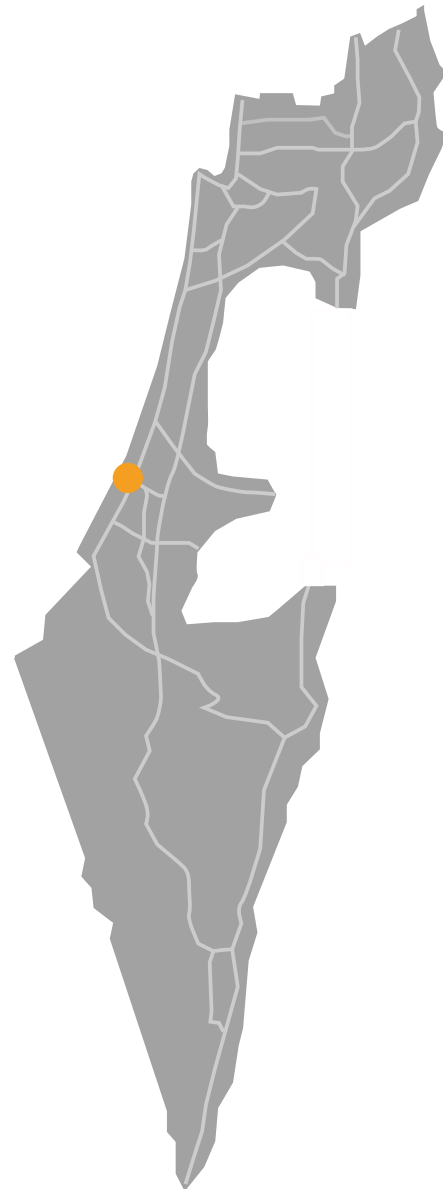
האחים גינדי, היזמים שהחלו במימוש חלום המגורים הישראלי בראשון לציון במהלך שנות השמונים התרסקו בקול רעש גדול. אך למרות זאת הם נותרו שם נרדף לבניה הקבלנית שסחפה אחריה את כל אדריכלות המגורים בישראל. כולם מרוצים כאן. אין קונפליקטים. החיים יפים בראשון מערב.

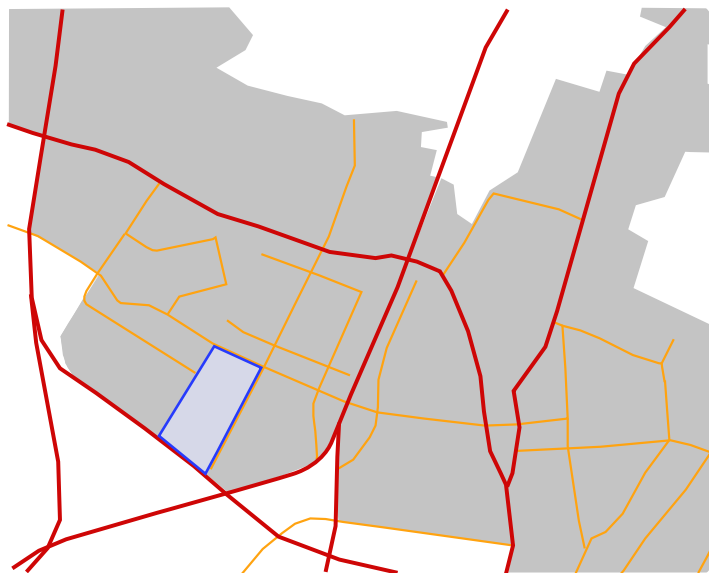
סיימנו את הסיור לפני הזמן. רוני טענה שהדירות היו כולן דומות, ג'סיקה אמרה שישנם שלושה טיפוסים גינות ואת כולם הבנו אחרי חמש דקות. טלי הגיעה למסקנת ביניים שכדי ל"רדת" לקרביה של השכונה יש לקחת את כל החבורה ולדלג לראשון מזרח - האזור הוותיק של העיר, אולי משם ניתן לקרוא את השכונה באופן אחר ולחפש סדקים ב"הרמוניה המקומית" הנראית מעט מלאכותית.

תעודת זהות*

הקמה: שנות ה-90
מספר תושבים: 11,300
גיל חציוני: 29.0
יהודים: 98.9%
יהודים ילידי ישראל: 83.0%
ממוצע נפשות למשק בית: 3.5
משקי בית עם בני 65 ומעלה: 11.5%
משקי בית עם ילדים עד גיל 17: 48.3%
צפיפות דיור ממוצעת במשקי הבית: 0.9
גרים בדירה בבעלות: 71.0%
גרים בדירה בשכירות: 27.2%
בעלי מכונית אחת לפחות: 83.5%
בעלי שתי מכוניות ויותר: 28.3%
ממוצע טלפונים ניידים למשק בית: 2.4
בעלי מחשב אישי: 87.5%
בעלי מנוי לאינטרנט: 97.9%

* נתוני מפקד אוכלוסין 2008, למ"ס.
כל הנתונים מתייחסים לאזור סטטיסטי 533 ו-534

שכונת נאות אשלים בדרום מערב ראשון לציון

גבולות השכונה בתוך העיר

את ביקורנו בשכונה פתחנו בבוקר
יום שישי בשעה שמונה וחצי, יום
חמים של תחילת "החופש הגדול".
נפגשנו במרכז המסחרי, ומשם
התפזרנו לזוגות: טלי ומירב יצאו
לבדוק את גבולות השכונה, על
רוני והילה הוטל לבחון את יחידות
המגורים וג'סיקה ומיכאל התמקדו
במרחב הציבורי.

השכונה בנויה כמתחם אוטונומי המוקף בארבעה כבישים של תנועה מהירה היוצרים גבול ברור ומוגדר. מערך של בניי מגורים בצפיפות גבוהה, המתנשאים לגובה של תשע קומות בממוצע ומאורגנים סביב פארק מרכזי, טיפולוגיה שכיחה בתכנון שכונות המגורים העכשוויות בישראל בה לתחבורה ולחנייה תפקיד מרכזי. מבחינת אוכלוסייה מדובר בסביבת מגורים הומוגנית, בה הדירות אינן זולות "והמשפחות הן ממעמד סוציו-אקונומי בינוני-גבוה, אנשים המחזיקים שני רכבים ומרוויחים יפה", כדבריה של ורדה, תושבת השכונה.

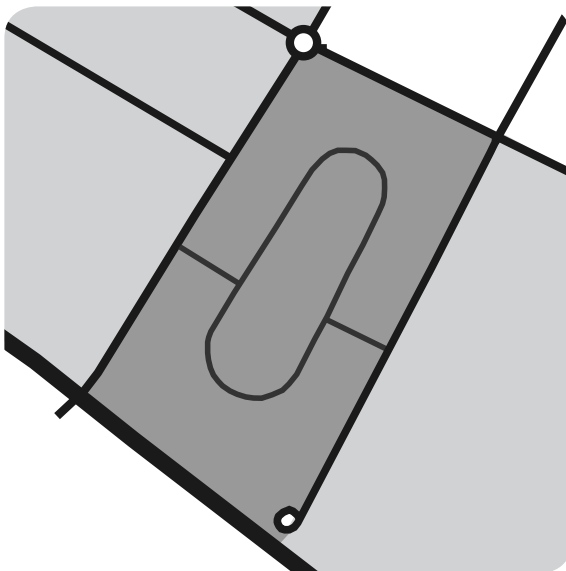
גודלה של השכונה, קילומטר על חצי קילומטר, הופכים אותה לנגישה באופן יחסי וקלה לתנועת הולכי רגל. במרכז השכונה, פארק המקושר היטב לכל חלקי השכונה: שני שבילים מרכזיים חוצים אותו ומכל בניין המשיק לו יוצא שביל הולכי רגל, דבר המעודד את השימוש בפארק לא רק כמרחב של פנאי אלא גם כמרחב של מעבר. אולי בגלל השמש הקופחת והמחסור בהצללה, על הספסלים לא ישב איש והגן עצמו היה ריק כמעט לגמרי, למעט כמה תושבים שחצו אותו בדרכם ממקום למקום. הגן נחצה לאורכו בנחל מלאכותי המחבר בין מזרקה ענקית המשלבת מים עם תאורה בקצה אחד ואגם כחלחל כשבמרכזו פסל שלדג ענק בקצהו השני. גם המזרקה, גם הנחל וגם האגם היו ריקים ממים ולא פעלו. כנראה כדי לחסוך במים ובחשמל מפעילה העירייה את המערכת בשעות אחר הצהריים בהן השמש יורדת, שבתגובה יוצאים מדירותיהם על טפס וממלאים את המרחב הציבורי הירוק.

גבולות השכונה

על הדופן הצפון מערבית של השכונה, רחוב מוטה גור, ממוקמים בנייני מגורים בגובה של תשע קומות המופנים כלפי תוך השכונה. בפועל, הרחוב הוא כביש מהיר עם שלושה נתיבים בכל כיוון. מן הרחוב כניסה אחת לכלי רכב (רחוב החצוצרה) ושתי כניסות המובילות לשבילים להולכי רגל. ברחוב, המיועד בעיקר לכלי רכב, מדרכות צרות וגדר התוחמת את השכונה ומלווה את הולך הרגל. גדר האבן נמוכה יחסית וחלקה העליון המכוסה בצמחייה, מאפשר הצצה אל מגרשי החניה של הבניינים הסמוכים. אין סיבה מהותית לשוטט ברחוב ולכן גם לא מתקיימת שם פעילות או אזורי שהייה, למעט תחנת אוטובוס אחת.

בדופן הצפון מזרחית, שדרות יצחק רבין, מיקמו המתכננים את מבני החינוך של השכונה, וגם כאן הרחוב הוא כביש מהיר עם שלושה נתיבים בכל כיוון. גדר מתכת מקיפה את מבני החינוך כך שלא מתקיימת פעילות לאורך הרחוב או קשר בין הרחוב למבני החינוך, למעט שני שבילים המובילים פנימה אל בתי הספר. במפגש בין שני הצירים המהירים, ניצב אי תנועה מעגלי עצום שעליו פסל רב מימדים, שאינם תואמים את קנה המידה העירוני. אי התנועה והמדרכה הרחבה המלווה בשדרת עצים יוצרים תחושה של מונומטליות ושל מרחב בינעירוני שאינו מעודד הליכה ברגל.

הדופן הדרום מזרחית, רחוב חומה ומגדל, היא כמעט השתקפות מוחלטת של הדופן הצפון מערבית. על הרחוב ממוקמים בנייני מגורים בגובה של שש עד תשע קומות, למעט מקבץ בניינים נמוכים יותר בני שלוש קומות בקצה הדרומי. אולם, הרחוב כאן צר יותר, בכל כיוון שני נתיבים בלבד, וקצהו הוא דרך ללא מוצא המסתיימת בפארק. כלפי השכונה הרחוב מלווה בגדר פתוחה יחסית המאפשרת הצצה אל תוך השכונה. מן העבר השני של הרחוב, גדר גבוהה תוחמת את שכונת קרית גנים הסמוכה ויוצרת חיץ בין השכונה והסביבה. גם כאן ישנה כניסה אחת לכלי רכב (דרך רחוב המצליים) ושתי כניסות להולכי רגל.

כך ולמרות שהשכונה נושקת לשכונת חתני נובל והמכללה למנהל ממערב, שכונת קרית גנים ממזרח ובצפון שטח פתוח עליו מתוכננת שכונת מגורים נוספת, אין כל קשר ביניהן, שכן כולן בנויות סביב אותו רעיון: מתחמים מופנמים המשרתים את תושביהם. כפי שציינה בפנינו תושבת שכונה סמוכה, חלי בת 23 מנווה ים כאשר נשאלה אם היא מכירה את השכונה: "אין לי חברים שם. מה אני אעשה שם? כל החברים שלי הם באזור שלי, מהשכונה שלי".

החלק הדרום מערבי של השכונה נושק לפארק נאות אשלים המתנוסס גבוה מעל כביש 431. הפארק משמש כשטח ציבורי פתוח, אך גם מהווה אזור הפרדה וחיץ בין הכביש המהיר ושכונת המגורים. ואכן, כשמטיילים בפארק, הנקי והמטופח עם מתקני המשחק לילדים, לא שומעים את המכוניות הנוסעות ואין מרגישים בכביש כלל.

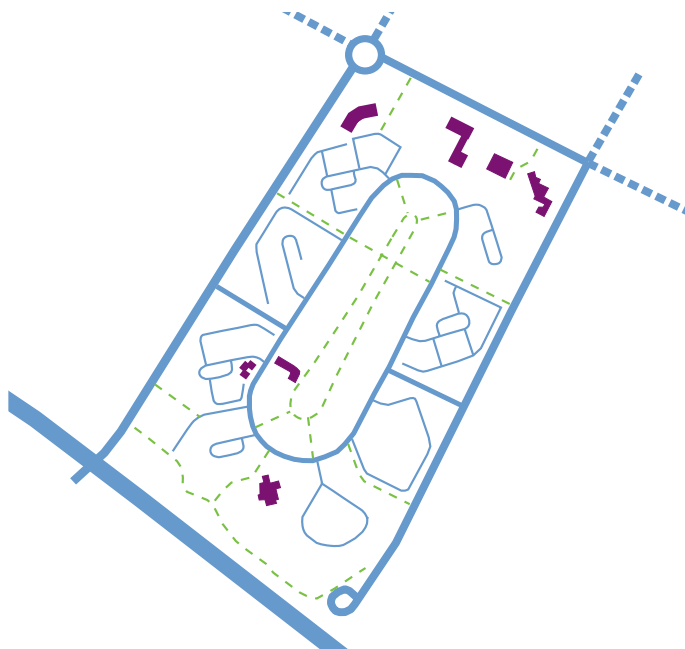

מבנה השכונה

השכונה בנויה כמערך פוליצנטרי. במרכז פארק אורכי אשר בהיקפו בנייני מגורים גבוהים בני עשר עד 13 קומות. את הפארק ומבני המגורים תוחם כביש טבעתי פנימי. בחלק החיצוני של הכביש רצועה נוספת של מגורים הכוללת תשעה תתי מתחמים עם טיפולוגיות מגורים דומות, בנוי עד תשע קומות. הכניסה לכל מתחם מתאפשרת דרך כביש גישה טבעתי היוצא וחוזר אל הכביש הפנימי. במרכז כל מתחם שוכנת גינה ציבורית קטנה וריצוף הולנדי לאורך הכביש ושטחי החנייה.

קישוריות ותנועה

הדרך הקלה להגיע לשכונה היא לרדת במחלף קריית ראשון, לנסוע לאורך רחוב מוטה גור וממנו להיכנס לשכונה. החיבור בין המחלף המהיר לשכונה מאפשר לרבים בשכונה לנהל אורח חיים פרברי בתוך עיר. בתוך השכונה התנועה מתאפשרת באמצעות כלי רכב ואוטובוסים, אולם רוב רובם של התושבים משתמשים בכלי רכב פרטיים. ברגל קשה להגיע אל השכונה וכאמור הרחובות המובילים אל שכונת נאות אשלים אינם ידידותיים, לא מתקיימת לאורכם פעילות עירונית והם ומלווים בכבישים רחבים ומהירים. בפנים השכונה מתבסס מערך התנועה על רחוב מעגלי (רחוב התזמורת) המקשר לרחובות מעגליים משניים כמו רחוב התוף, החליל, הכינור והמפוחית.

תנועה מוטורית

שבילים להולכי רגל

מבני ציבור ומרכזים מסחריים

מערך התנועה המוטורית הוא המעצב המרכזי בתכנית השכונה, ומכתיב את הסדר והארגון העיקריים בה. מראיונות עם תושבים עולה כי התנועה בשכונה ומחוצה לה קלה ונוחה למעט בשעות הבוקר בהן ישנו עומס ביציאה מהשכונה וכן קיים עומס בסביבת המרכזים המסחריים. החניונים בשכונה הינם עיליים ומקיפים את בתי המגורים כמעט מכל עבר. נוסף לכך קיימים חניונים במרכזי הרחובות המשניים וכן בצידי הרחוב.

תחבורה ציבורית עירונית קיימת בתוך השכונה וקווי הנסיעה מגיעים לתחנה המרכזית בראשון לציון ולאזור התעשייה הישן בעיר. בסמוך לשכונה, ברחוב הראשי, קיימת תחבורה ציבורית בין-עירונית המקשרת לערים כדוגמת חולון ותל אביב. לטענת תושבים התחבורה הציבורית נוחה ומשרתת היטב את צרכיהם. באופן עקרוני, קיימת הפרדה ברורה בין מערך התנועה הרגלית לתנועה המוטורית, כשעיקר התנועה הרגלית מתקיימת בתוך ודרך הפארק הליניארי החוצה את השכונה ומקשר בין המוקדים השונים. הפארק מקושר באמצעות שמונה שבילי הליכה לרחוב ההיקפי. כמו כן, מקושרי הפארק לכל אחד ממגדלי המגורים ומבני הציבור והמסחר המשיקים לו באמצעות שבילים או דרכי גישה. לטובת רוכבי האופניים קיים שביל אופניים מסומן ברחוב התזמורת על חשבון המדרכה. בשטח הפארק על פי השילוט המוצב בכל הכניסות לפארק אסורה כניסת אופניים. בתצפיות שנערכו במקום נמצא כי חלק משמעותי מהמשתמשים בפארק, עושים בו שימוש כמרחב מעבר נוח ומקצר טווח בין יעדים בשכונה.

הן לאורך המדרכות שבצידי הכביש והן בשבילי ההליכה בפארק – כמעט ולא קיים צל, דבר שאינו מעודד תנועת הולכי רגל בשעות החמות. עם זאת, העידו התושבים עימם שוחחנו כי נוח ללכת ברגל בתוך השכונה. "המקום מדהים, מלא נופים", מסבירה שרית, כשהיא מתייחסת בעיקר לפארק המרכזי החוצה את השכונה.

מוקדים שכונתיים

קיימת חלוקה ברורה של המוקדים השכונתיים הפרוסים בשכונה. המוקד הבולט ביותר הוא הפארק המרכזי, "פארק נאות אשלים", השוכן במרכזה הגיאוגרפית של השכונה. כל התושבים שדיברנו עימם, הזכירו את הפארק המרכזי כמקום יפה ומטופח, ההורים לילדים משתמשים בו לרדת כמקום משחק לילדים ואילו תושבת מבוגרת יותר סיפרה כי היא מרבה לעשות בו הליכות. בפארק מתקני משחק לילדים, מזרקה ומערכת מים לנוי המדמה נחל ואגם. בפארק מצויות גם פינות ישיבה, אך הן אינן מוצלות כמו כן, אי קיומם של מתקנים למבוגרים כגון מתקני כושר או מגרש כדורסל, הופכים את הפארק כמרחב פעילות שבעיקרו מופנה לילדים. לאוכלוסיה המבוגרת משמש הפארק בעיקרו כמרחב מעבר להולכי רגל וכן מסלול הליכה בשעות הערב. אדם קשיש שחזר מהמכולת לביתו ובשתי ידיו שקיות מלאות מצרכים, סיפר כי "השכונה מצוינת. יש בית כנסת, קופת חולים, תחבורה נוחה ולא חסר כלום. כל בוקר אני עושה הליכה ומקיף את הפארק שלוש פעמים".

באופן כללי השטחים הציבוריים מתוכננים עד לפרט האחרון, והטופוגרפיה איננה משחקת תפקיד והמרחב כולו שטוח כמעט לחלוטין. האתר היחיד בו חל שינוי במרחב השטוח בשכונה, הוא בסביבת המזרקה שבקצה הפארק. גבעה תלולה יוצרת מעין אמפי הפונה אל הפארק ומהווה מרחב שהייה שממנו ניתן להשקיף על הפארק כולו מהנקודה הציבורית הגבוהה ביותר במרחב.

שילוט הוראות המוצב בכל אחת מהכניסות לפארק מודיע כי הפעילות בפארק מוגבלת לשעות מסוימות וכך החל מהשעה 22:00 עד 06:00 חל איסור שהייה בפארק, אך הנושא לא נאכף על ידי העירייה. דביר, תושב השכונה בן 13 שהסתובב בכניסה לפארק עם כלבו, מעיד שהוא אוהב את השכונה, "אני אוהב את הילדים ויש לאן ללכת, לשחק או לקנות מה שאני צריך". דביר מספר שבעיקרון לא חסר לו דבר בשכונה: "מגרשי כדורגל יש לנו בבתי הספר ובערבים בחופש אני יורד לפגוש חברים בפארק עד 22:30 בלילה. בזמן הלימודים נפגשים פחות כי יש פחות זמן פנוי".

ברחובות הקטנים קיימות גינות כיס זעירות עם מתקני משחק לילדים המוקפות במגרשי חניה אך נהנות מקרבה לבתי המגורים הסמוכים וכן מצל, הודות לעצי צל והצללות מלאכותיות. גנים אלה קרויים בשמות כדוגמת גן הכינור, גן הפסנתר וגן המפוחית כהמשך לשמות הרחובות המורכבים משמות כלי נגינה. פארק נוסף, מבודד מעט, מצוי בקצה הדרומי של השכונה, תחום בקיר אקוסטי גבוה החוסם קשרי מבט ותנועה מעבר לו. בעת הסיור בשכונה היה הפארק ריק מאדם, ונראה שלמעט מגרש הכדורסל המצוי בשטחו, ולא קיים כמותו בשאר השטחים הציבוריים הפתוחים האחרים בשכונה, לא קיים במקום מוקד משיכה משמעותי העומד בתחרות עם שאר השצ"פים.

מוסדות החינוך שוכנים בקצוות השכונה. גני הילדים ממוקמים לצד שתי הכניסות לשכונה ממזרח וממערב. בתי"ס שוכנים בשני קצותיה האחרים של השכונה מצפון ומדרום. מוסדות אלה פעילים גם לאחר שעות הלימודים ומשרתים את ילדי השכונה לחוגים ולשימוש במגרשי הספורט. מרבית ילדי השכונה לומדים שם. בנוסף, בשכונה קיים מתנ"ס, הכולל פעילויות וחוגים עבור ילדים.

בשכונה שני מוקדים מסחריים שבשעת הביקור בשכונה היו עמוסים במשתמשים. מוקדים אלה מורכבים ממבנים בעלי חזית מסחרית הפונה לרחוב ומעניקים שירותים שכונתיים הכוללים מכולת, בית מאפה, ירקן, פיצריה, סניף בנק, תחנת טוטו, מרפאה לחיות בית ובעיקר מספרות. במרכז המסחרי המערבי ישנן קומות עסקים עליונות בהן שוכנים גם בית ספר לשפות, גן ילדים, סניף תנועת חב"ד ומשרדים. משיחות עם תושבים, עיקר הקניות מתבצעות ברשתות הגדולות שבשולי העיר ובחולון הסמוכה, אך העסקים המקומיים משלימים את החסר. לאוכלוסיה המבוגרת העסקים המקומיים עונים על מרבית הצרכים. בשכונה קיים גם בית כנסת ומקווה טהרה צמוד השוכנים ברחוב הטבעתי, וכן מרפאה המשיקה לפארק.

את הקניות השבועיות עורכים התושבים בסניף של "חצי חינם" מחוץ לשכונה, אך מבחינת קניות יומיומיות מספקת השכונה את הצרכים המיידיים של התושבים. "אם נתקעתי בלי לחם – אני יורדת למאפיה, אם נתקעתי בלי חלב – אני יורדת למכולת. הכל נגיש למי שהוא בעל משפחה", מסבירה טלי. לגבי הגינות הציבוריות היא פחות מרוצה וטוענת כי יש להוסיף יותר מתקני שעשועים לילדים וכי המתקנים הקיימים אינם מספיקים, בעיקר בהתחשב בעובדה כי יש הרבה משפחות עם ילדים צעירים בשכונה.

תשתיות ותחזוקה

המרחב הציבורי בכל חלקי השכונה מתוחזק נקי ומטופח, הדשא ירוק, מתקני המשחק וריהוט הרחוב תקין ברובו. הצמחיה בכל רחבי השכונה מורכבת מצמחיה שלמעט השקיה איננה דורשת טיפול, ולכן לא קיימים פרחים עונתיים וכדומה אלא צמחים מתפשטים ושיחים.

מערכת המים בפארק המרכזי פועלת רק בשעות מסוימות, ובשעות הבוקר בהן ביקרנו בשכונה המערכת לא פעלה. בעקבות זאת, נראה המקום מתוחזק באופן לקוי היות והבריכה המרכזית ותעלת המים היתה מלאה בחלקה במים, דבר שפגע בדימוי התקין, המאורגן והמסודר של השכונה.

המדרכות, הכבישים, שבילי ההליכה ומסלול האופניים תקינים, נקיים ומתוחזקים היטב. מיכאל תושב השכונה, מספר שברמה היום-יומית, תפקודה של העירייה משביע רצון, והשימוש שהוא ובני משפחתו עושים במרחב הציבורי כמרחב של פנאי ומעבר מתבצע על בסיס יומי.

אחד מהעקרונות הבולטים בשכונה הוא מערך המשטור והארגון. למרות זאת, ההוראות אינן נאכפות ורוכבי אופניים ובעלי כלבים נכנסים לפארק על אף האיסור. כך גם האיסור על שהות בשטח הפארק בשעות הלילה המאוחרות, אינה נאכפת כפי שמעיד על כך דביר, תושב השכונה בן 13, המעיד כי הוא וחבריו נוהגים מידי לילה לשבת בשטח הפארק עד שעות הלילה המאוחרות.

בסמיכות לפארק מערך של שערים המנגישים את מגדלי המגורים הקרובים. שערים אלה היו בחלקם פתוחים ובחלקם סגורים כשלחלק מהם ישנו גם קופסת קוד המאפשרת גישה רק לדיירי הבניין אליו מקשר השער.

על אף שהשכונה חדשה יחסית, היא כבר בת כ-15 שנה דבר הבא לידי ביטוי בבילוי שנוצר במהלך השנים ולא תמיד מתוחזק היטב. כך לדוגמא, קיימות ערוגות ריקות מצמחיה, שילוט עירוני דהוי ומפורק בחלקו, מעקות מפורקים. הדבר בא לידי ביטוי במיוחד במרחבים משותפים פתוחים, יחסית קטנים, בהם נראה כי אין כלל תחזוקה ופיתוח.

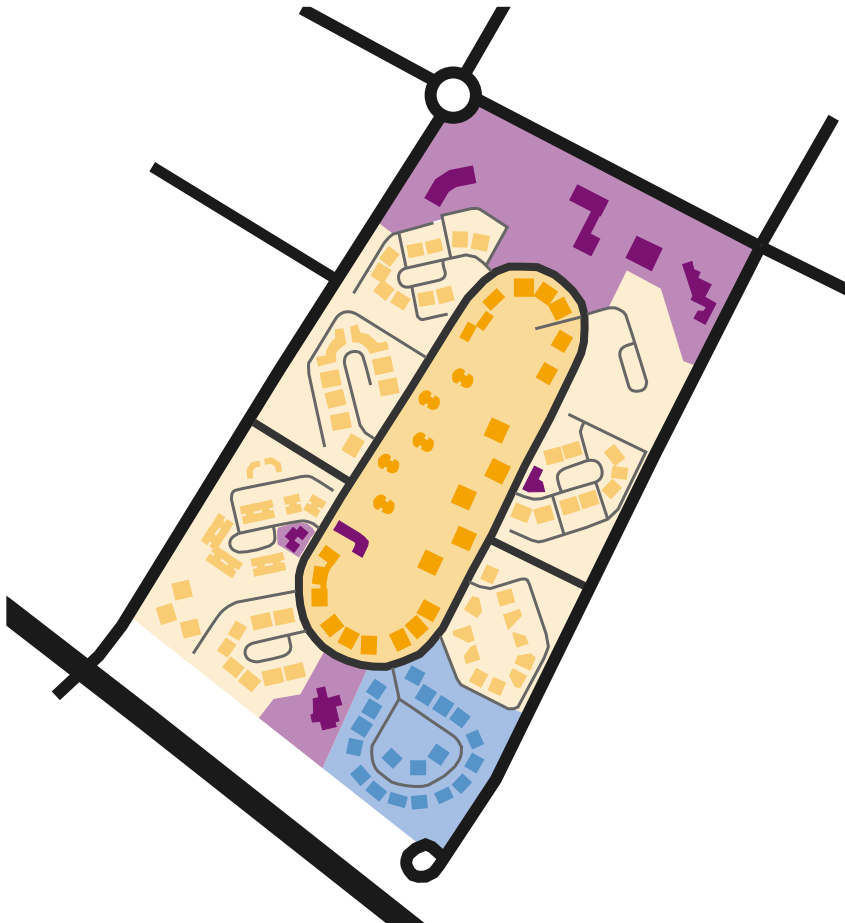
כמעט ולא ניתן לזהות כל קונפליקט במרחב הפיסי. השילוט האוסר מגוון שימושים במרחב הציבורי, נראה כי אינו נאכף על ידי הרשות העירונית והתושבים אינם קשובים להוראות השילוט, דבר שבסופו של דבר תורם להחייאת והגברת השימוש והחיות של המרחב הציבורי. כמו כן כתובות הגרפיטי הקיימות על דופן הקיר האקוסטי בדרום השכונה, מעידים על מחאה, הבאה לידי ביטוי בעיקר בקצוות השכונה, שם רמת המשטור נמוכה יותר.

מרביתם המוחלט של המבנים בשכונה שייכים לטיפולוגיה זזה, בניה רוויה: מבני מגורים גבוהים, בני 8 עד 14 קומות, הכוללים מגרשי חניה עיליים וממוקמים מסביב לגינה ציבורית. בחלק המרכזי של השכונה מאורגנים המבנים סביב הפארק המרכזי, בעוד בהיקף החיצוני של השכונה הם מסודרים אשכולות-אשכולות, כאשר כל אשכול מאורגן סביב כביש טבעתי שבמרכזו ספק גינה, ספק אי תנועה, הכולל מעט גינון, מעט דשא ולעיתים גם כמה מתקני משחק. גם מבחינה עיצובית-סגנונית המבנים דומים אלו לאלו ומרביתם כוללים חיפוי של פסיפס לבן, תוספת של כתמי צבע פה ושם (ורוד, כחול, ירוק) ו"מרפסות קופצות", בהתאם לאופנה העיצובית הרווחת בישראל של סוף שנות ה-90.

מגדלים עד
14 קומות

בנינים גבוהים
עד 9 קומות

בתים נמוכים
עד 3 קומות

ביקרנו בשלוש דירות בשלושה גדלים שונים: הדירה הראשונה בת ארבעה חדרים, הדירה השנייה בת ארבעה חדרים וחצי, והדירה השלישית בת שלושה חדרים וחצי (במקור שלושה).

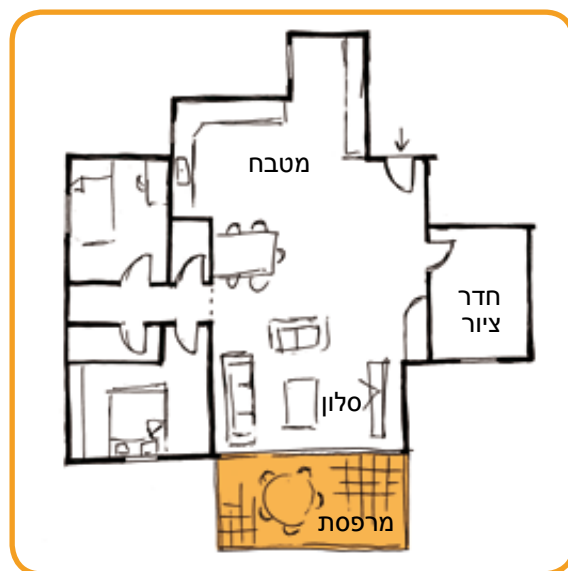
הדירה הראשונה בה ביקרנו ממוקמת ברחוב התזמורת, בקומה שמינית מתוך 12. בדירה ארבעה חדרים ומתגוררים בה זוג הורים ושלושה ילדים. בעת הביקור שהו בדירה האם, טלי, שוטרת במקצועה, וכן שני ילדים שצפו בסרט מצויר בטלוויזיה בסלון. המשפחה מתגוררת במקום כשש שנים, ולפני כן גרו אצל הוריו של הבעל בשכונת חתני נובל הסמוכה. כאשר חיפשו דירה התעקש הבעל להישאר בסביבה, ובני הזוג רכשו דירה בשכונה. עם המעבר ערכו בני הזוג שיפוץ בדירה במסגרתו שברו שני קירות: קיר נמוך שהפריד בין הסלון למטבח וקיר נוסף בתוך חדר האמבטיה. לאחר השיפוץ, הפכו הסלון, פינת האוכל והמטבח לחלל אחד, ואכן, כאשר ישבנו בפינת האוכל יכולנו לראות את הילדים שוכבים על הספה וצופים בטלוויזיה מצד אחד, ואת טלי שמהירה למזוג לנו מים צוננים מהצד השני. שולחן פינת האוכל מסביבו ישבנו היה עמוס בחפצים מסוגים שונים: אגרטל עם פרחים מלאכותיים, משחקים, מכתבים ותיקים. הסלון כולל ספות עור בצבע אדום כהה, מולן טלוויזיה שטוחה ובמרכז שולחן עץ שעליו ערימה של בגדים מקופלים. בפינת החדר עומד מכשיר כושר שמשמש כמתלה לבגדים נוספים. מתוך החלל הציבורי יוצא מסדרון המוביל לחדרי השינה: אחד להורים, ושניים לילדים. טלי מספרת כי היא כמעט ולא מכירה את השכנים, אך דווקא נמצאת ביחסים קרובים עם השכנה מעבר למסדרון, אישה מבוגרת הגרה בגפה. לדוגמה, מספרת טלי, השכנה הרגישה ברע באחד הלילות ודפקה על הדלת, וטלי הגיעה כדי לעזור לה. כהכרת תודה, נתנה השכנה לילדים קופסה עמוסה בדברי מתיקה.

הדירה השניה ממוקמת אף היא ברחוב התזמורת, מעברו השני של הפארק. הדירה ממוקמת בקומה שנייה, כוללת שלושה חדרים וחצי ומתגוררים בה בני זוג בשנות ה-60 לחייהם. עד לאחרונה התגורר בדירה גם הבן, בן 22, אך הוא עזב את הבית ועבר להתגורר במושב בגליל. "הוא לא סבל את השכונה", מספרת האם דרורה, ששהתה בדירה בעת הביקור. דרורה, שעבדה בעבר כאחות בבית החולים קפלן, יצאה לגמלאות לפני שנה. עם הפרישה היא אימצה תחביב חדש, ציור, וכן חתולה העונה לשם סושי.

הדירה כללה במקור שלושה חדרים, אך הורחבה על חשבון חלל ריק שהיה בקומה, וכעת כוללת חצי חדר נוסף המשמש כחדר עבודה בו נוהגת דרורה לצייר. מעבר לחדר זה כוללת הדירה חלל ציבורי גדול (סלון, מטבח, פינת אוכל), המחובר למרפסת, וכן למסדרון ממנו מתפצלים חדרי השינה והאמבטיה. "אני מרוצה מהדירה, אבל לא מהשכנים המגעילים", אומרת דרורה. "בהתחלה זה נראה ורוד ונחמד אבל בהמשך ראיתי שזה לא משהו. הגיעה אוכלוסיה מבת ים שזה למטה מבינוני. אנשים זורקים זבל. היה כלב שהשתין במעלית. יש מישהי שזורקת שקיות הקאה מהחלון שלה על הדשא. ביקשתי מהוועד שישומו מצלמות, שיביאו בלש, הרי בשביל מה אנחנו משלמים? אבל הוא רק שם שלטים וזה לא עזר". דרורה מעידה כי המרפסת, הפונה לפארק, היא החדר האהוב עליה ביותר בבית. "המרפסת הזאת שווה את כל המחיר של הדירה. בבוקר זה פשוט ברכה, ואני לא צריכה להדליק מזגן עד הערב. זה שווה את כל הדירה, את כל השכנים ואת כל שקיות הזבל".

הדירה השלישית בה ביקרנו ממוקמת ברחוב הכינור, אחד הרחובות הטבעתיים המתפצלים מרחוב התזמורת. הדירה ממוקמת בקומה שלישית מתוך שבע, וכוללת ארבעה חדרים וחצי. בדירה מתגוררים זוג הורים ושני ילדים. בעת הביקור שהו בדירה האם, שרית, ספרית במקצועה, וכן שני ילדיה. את שרית פגשנו למטה כאשר פרקה את הקנייה השבועית מתוך המכונית. כעשרים שקיות נילון הוצעו מתא המטען והועמדו על השביל, עד שהשכנה הורידה עגלת סופר מדירתה וכל הכבודה הועלתה לדירתה של שרית. בתוך הדירה, התיישבנו סביב שולחן האוכל בזמן ששרית פרקה את השקיות במטבח. המשפחה מתגוררת בשכונה כ-14 שנים. עד לפני שנה התגוררו בבניין סמוך, ולאחרונה עברו לדירה הנוכחית מאחר וחיפשו דירה גדולה יותר. במקור הם מבת ים, "כמו כולם", והחליטו לעבור לשכונה מכיוון שזו היתה "שכונה צעירה וחדשה", דברי שרית. בני הזוג לא ערכו שינויים בדירה מאז עברו אליה. הריצוף בחלל הציבורי בהיר וגדול, בתוך החדרים יש ריצוף דמוי פרקט. הסלון כולל ספות עור בצבע חום, כורסת עור בצבע לבן, וכן טלוויזיה שטוחה. הקירות לבנים וחפים מכל קישוט או תמונה.

שרית הינה בעלת מספרה הממוקמת בתוך הדירה, בחדר נפרד המעוצב כמספרה לכל דבר: עמדת חפיפה, עמדת תספורת עם מראה גדולה ופוסטרים של תסרוקות שונות על הקירות. האם נוח לה לעבוד מהבית? אנחנו שואלים. "אחרי 21 שנה בבוהמה של תל אביב, נוח לי ורגוע לי", היא עונה. מאחר והיא עובדת בתוך הבית, היא אינה מרבה לצאת מהשכונה, ומגיעה למרכז העיר רק פעמיים בחודש, כדי לקנות סחורה מספקים. "אני חיה בתוך השכונה", היא אומרת. בערב, אם מחליטים לצאת, יעדיפו בני הזוג לצאת מהעיר.

שטחים משותפים

בחלק מהמבנים השטחים המשותפים היו גדולים, מטופחים, נקיים – אך נראו כלל לא מנוצלים, ונדמה כי השימוש העיקרי שלהם הוא חזותי בלבד.

כך, המדשאות בחזית הבניין מטופחות וירוקות בחלק מהמבנים אך בחלק מהמבנים השטחים המשותפים הפתוחים כללו אדמה בלבד ללא כל טיפוח או פיתוח צמחיה. הריצוף של השבילים אחיד ומסודר, והבניינים כוללים לובי מרווח עם מראות גדולות, כדי נוי גדולים, מרצפות מעוטרות ולעיתים גם עציצים. הצבעים השולטים בקומות הכניסה המשותפות הינם בהירים, חמים ובעיקר נייטרלים: קרם, צהבהב ואדמדם, צבעים שמתאימים לכולם. באחד המבנים אף הושמעה מוסיקה בחלל הכניסה, שידורים מאחת מתחנות הרדיו המקומי.

עם זאת, ולמרות ההשקעה הניכרת בתחזוקת אותם חללים משותפים, נראה כי חללים אלו משמשים למעבר בלבד. באחת הגינות הבחנו בשני ילדים משחקים בכדור, אך דרורה, אחת השכנות, הסבירה כי על פי חוקי הבניין אין לשחק בכדור בגינה המשותפת. "אני כל הזמן צועקת עליהם שיפסיקו", היא אומרת ומסבירה: "זה הורס את הדשא". באותו בניין היה בעבר גם חדר כושר משותף אבל "מהר מאוד הם הרסו אותו, הברברים", היא אומרת. לאחר שחדר הכושר נהרס כונסה אסיפת דיירים והוחלט ברוב קולות להשבית את חדר הכושר ולהפוך אותו לחדר משחקים כללי. "המשפחות עושות שם ימי הולדת לילדים אבל אני לא משתמשת בו", היא מסבירה.

קשר פנים-חוץ

כל הדירות בהן ביקרנו כללו מרפסות שנראו בשימוש יומיומי. עם זאת, המרפסת משמשת לרוב כמחסן בו מאוחסנים כל הדברים שלא נמצא להם מקום, או שאינם רצויים בתוך הדירה עצמה. כך, בדירה הראשונה המרפסת (הקטנה, יש לציין) כללה מתלה כביסה, משחקים של הילדים וכלוב אוגרים. בדירה השניה הוצא גור הכלבים אל המרפסת לאחר שהטיל את מימיו במטבח וקרע את שקיות המצרכים. בדירה השלישית, לעומת זאת, העידה הדיירת כי היא נוהגת לשבת במרפסת לעיתים קרובות, לעשן סיגריה וליהנות מהאוויר הצח, אך גם אז, המרפסת היתה מכוסה בצלון אטום שחסם כמעט לגמרי את הנוף החוצה. כלומר, בשלושת המקרים המרפסת מהווה חלק מהדירה, ופחות כחלל מקשר בין הפנים לחוץ.

המקום של גל

לפסאג'

בנק הפועלים

המחצוני

סניף
בנק הפועלים
בנק הפועלים

יחס לרשויות

בסך הכל, היחס לרשות הינו חיובי ביותר והתושבים מרוצים מתפקוד העירייה. "אני מרוצה ממה שיש. יש פארק, יש בריכה יפה", אומרת טלי שאף הצטלמה במקום ביום חתונתה, עוד לפני שעברה לשכונה. "צריך להיות מרוצים ממה שיש". עם זאת, במקביל, היא מביעה חוסר שביעות רצון משתי תופעות שליליות המתרחשות בפארק: ילדים ובני נוער שמרעישים עד שעות הלילה המאוחרות, ובעלי כלבים שאינם אוספים את צואת כלבם. "זה מפריע לכל מי שיש לו ילדים", היא אומרת וטוענת כי יש להגביר את האכיפה. שרית, לעומתה, סובלנית יותר בכל הנוגע לרעש: "יש פה הרבה ילדים, הרבה בני נוער, מן הסתם שיהיה רעש. אם זה מפריע למישהו, שיסגור חלונות וידליק מזגן".

יחסים חברתיים

הדיירים עימם שוחחנו העידו כי הם מכירים באופן חלקי את שכניהם, אך תלו זאת בעיקר באופי שלהם ולא ביחסי השכנות הכלליים בתוך השכונה. כך, למשל, מסבירה טלי כי ההיכרות של עם השכנים היא אפסית, אך מקפידה להדגיש כי בעלה "מכיר את כולם".

גם שרית מספרת כי היחסים בין השכנים טובים אך לא קרובים במיוחד: "יש שכנות טובה, יש עזרה הדדית. אם צריך משהו הם מיד מביאים, אך מעבר לזה אין לי קשר איתם". מיכאל המתגורר בשכונה מזה שנה עם אשתו ובנם התינוק מעיד כי אולי תקופת הזמן הקצרה בשכונה היא הסיבה לכך שלא נוצרו קשרים בינם לבין תושבים אחרים, אך מודה שהדבר נובע גם מרצונם שלא ליצור קשרים, "אנחנו פשוט לא אקטיביים חברתית". לעומתו, אדם קשיש עימו שוחחנו בדרכו עם שקיות מצרכים מהמכולת השכונתית לביתו, העיד כי השכן המתגורר בדירה ממולו הוא כמו בן בשבילו ומסייע לו בכל דבר. גם דביר, בן ה-13, מעיד כי חיי החברה בשכונה ממלאים לו את כל היום והוא מאד אוהב בגלל קשרים אלה את החיים בשכונה.

אחד התושבים שפגשנו בפארק מתחת לבית יחד עם בתו, בת שבעה חודשים, סיפר לנו כי הוא ואשתו מכירים את רוב השכנים בבניין, לרוב בזכות מפגשי "שלום שלום" במעלית. עם זאת הוא ציין עוד כי כשבתו הקטנה תלך לגן סביר להניח שיכירו גם את השכנים מהמבנים הסמוכים. כמו כן, סיפר שהפארק המרכזי בשעות הערב הומה אדם וכי הסיבה שאין בו כרגע אנשים הינה החום הרב ושעת הסידורים והקניות של יום שישי בבוקר.

ועד תושבים

עד תחילת שנת 2011 לא פעל וועד לתושבי השכונה. בעקבות התארגנות שהחלה ברשת החברתית פייסבוק, הוקם בתחילת השנה ועד תושבים המאגד נציגים ממרבית שכונות מערב ראשון לציון, ומטרתו לייצג את תושבי האזור אל מול גורמי העירייה השונים וכן להוות מענה ואזן קשבת לבעיות בשכונות אלה. ועד התושבים הנקרא "עוצמה למערב" עוסק בטיפול הסביבה, ביטחון התושבים, אספקת מידע לתושבים, הגברת פעילויות הפנאי לבני הנוער, והתמודדות עם ביורוקרטיה. אולם, המרואיינים שמצאנו בשכונה לא ידעו על קיומו של הוועד. יוצאת דופן היא טלי, תושבת השכונה, שידעת על קיומו של הוועד רק מאחר ואחד וחבריו העיר לבעלה שלא להחנות את הטרקטור המשפחתי ברחוב.

מוקדים עירוניים ומטרופולינים

מעבר למוקדים בשכונה, הדיירים משתמשים במוקדי בילוי וקניות נוספים באזור ראשון מערב, כשהבולט בהם הוא מתחם סינמה סיטי ומרכז G, הכוללים בתי קולנוע וחנויות רבות. "זו שכונה, זו לא עיר, אין לי פה בתי קפה מתחת לבית", מסבירה דרורה, תושבת השכונה, "אם אני נפגשת עם חברות אנחנו הולכות למתחם G שזה עשר דקות נסיעה".

יום שישי בצהריים, שדרות רוטשילד במרכז העיר הוותיקה, העיר הייתה כמרקחה. אנשים הולכים, קונים, מדברים, משוטטים, ובעיקר ממלאים את המדרכות בפעילות עירונית שוקקת, תמונה הפוכה לזו שמצאנו בשכונת נאות אשלים. בכלל, נראה כי מדובר בשתי ערים שונות, השוכנות משני צידיו של כביש 4. בחיי היומיום העירוניים הזליגה של תושבים מצד אחד לשני היא חד כיוונית, כאשר תושבי מערב העיר מגיעים למרכז העיר כדי לקנות, לבלות ולערוך סידורים. כך, שתי נערות, בנות 17, המתגוררות בראשון מערב, טוענות כי "צריך להעביר למערב חלק מהחניות הזולות שבמרכז" אך מסכימות ביניהן כי "במערב משקיעים יותר בבתים החדשים לעומת המרכז". את הבילויים שלהן, לעומת זאת, הן בכלל מעדיפות לעשות בתל אביב.

תושבי המרכז הוותיק, לעומת זאת, אינם מגיעים לשכונות המגורים במערב, דבר שאינו מפריע להם לחלום על האפשרות לעבור לשם באחד הימים. סימה, אם לילדה המתגוררת במרכז העיר סיפרה שהייתה מעדיפה להתגורר במערב ראשון, אך מחירי הדירות שם מאוד גבוהים: "נקי ומטופח שם, יש הרבה גני משחקים לילדים והכול חדש, כאן המתנ"ס ישן ומתפורר". עם זאת היא ציינה שקימת מגמת שיפור והיא מקווה שראש העיר הנבחר יקיים את הבטחתו לחזק את המרכז הוותיק ולצמצם את הפערים בין מזרח העיר ומערבה. אשה מבוגרת, בשנות ה-60 לחייה המתגוררת במרכז העיר, מספרת: "אני שומעת על ראשון מערב דברים טובים מבחינת טיפוח ותחזוקה אבל שמעתי שהאוכלוסיה לא טובה".

כפי שמערב העיר נפרדת ממזרחה, כך גם נפרדות השכונות האלו מאלו. הן אינן זולגות אלו לתוך אלא נפרדות באמצעות כבישים ראשיים. בהתאם, גם תושביהם אינם מתערבבים. גם המכללה למנהל, שנושקת לשכונת נאות אשלים, אינה קשורה אליה משום בחינה. במפגש עם מספר סטודנטים במקום הובהר לנו כי הם מגיעים לקמפוס בכלי רכב ואין להם ממש קשר לעיר או לשכונות המקיפות את המכללה. הרציונל התכנוני של הקמפוס דומה לזה של השכונות: מגרשי החנייה חשופים מקיפים את הקמפוס, יוצרים חיץ בין הקמפוס לבין השכונות. אמנם, שדרות מטופחות ומדרכות מקיפות את השכונות הסמוכות לקמפוס אך אלו אינן מובילות לשום מקום ואינן מעודדות הליכה. כך ולמרות הפוטנציאל הרב הטמון במיקום של קמפוס אוניברסיטאי בעיר, לא מורגשת האוכלוסייה הסטודנטילית הצעירה ברחוב ותרומתם לעיר משנית ביותר.

וההפרדה נמשכת ככל שמתקרבים להתבונן בשכונה, המאופיינת במשטור מרחבי. השכונה מאורגנת ומסודרת באופן כזה שאינו מאפשר לשבור את השגרה והמרחב הציבורי אינו מאפשר "קיצורי דרך" שלא תוכננו מראש. דרכי הגישה הפתוחות לציבור מלוות בשלטי הוראות הן בכניסה לפארק ולגינות והן בכניסה לחניונים הרכבים הפרטיים. שערים חשמליים הנפתחים באמצעות שלט רחוק או קוד אישי מאפשרים גישה מוגבלת לדיירים בלבד לחניונים, לכניסות לבתים ולשערים המקשרים בין הפארק לבתים המשיקים לו. לא מצאנו כאן את השוטטות והחיות העירונית שמצאנו במרכז העיר, אלא רשימה של הוראות ואנשים הממלאים אחריהן בשמחה. ולאור שביעות הרצון הגבוהה מהשכונה בפרט, ומראשון מערב בכלל, עולה השאלה: מתי ומדוע הפכה הסביבה הפרברית הממושטרת לערך נחשק? מדוע מעדיפים הדיירים סביבה המכתיבה להם אורח חיים מסוים? מה משמעותו של הדבר עבור החוויה העירונית, המגוונת, המשחררת, האנונימית, אותה ניתן למצוא היום במרכזים העירוניים הוותיקים והיא נעדרת כליל מסביבות מגורים חדשות המתאפיינות את ישראל של תחילת המאה ה-21?

המעבדה לעיצוב עירוני

המעבדה לעיצוב עירוני

החוג לגיאוגרפיה וסביבת האדם
אוניברסיטת תל אביב
טלפון: 03-6405169
פקס: 03-6406862
דוא"ל: lcud@post.tau.ac.il

ראש המעבדה

ד"ר אדר' טלי חתוקה

צוות החוקרים

אדר' רוני בר
אדר' מיכאל יעקובסון
אדר' הילה לוטן
אדר' מרב בטט
מתכנתת ג'סיקה פיין

החבורת המלאה ניתנת להורדה באתר המעבדה <
<http://www.lcud.tau.ac.il/case-studies-corner>

